

materia in oculos incurrit, spirituales ejusmodi vim, & virtutem, seu Spiritum fabricatorem latere? Qui, sive Anima, sive Archeus sive alio quocunque nomine appelletur, per impressam sibi à Deo summo illo Mathematico scientiam & intelligentiam, crescendo & vegetando corpus ideæ suæ propriæ respondens fabricatur. Quibus ordinibus, quibus numeris, quibus proportionibus, ex tam parvo, & exiguo, uniformemque materiam habente semine tota alicujus Vegetabilis figura exsurgit, atque ex obscura tenebrosa que terra emergens, truncus, caule, ramis, medulla, corticibus, foliis, floribus & fructibus per aërem se diffundit? Ex Seminibus radices, totius corporis firmamenta, & fundamenta, in terram exeundo firmiter sedibus suis inhaerent, & illud aëri libero expositum contra ventorum, procellarum & tempestatum impetus tuentur: Caulis & trunci in medullam, & corpus ambiens distincti, atque cortice vestiti germinando protruduntur, & ex molli, humida & liquida materia in tam durum corpus conerescent. Rami proportionem, numero, & ordine miro circumcirca dilatantur, & foliorum ornatu pulcherrimo decorantur: Flores erumpentes incredibili pulchritudine omnes pictorum Naturæ æmulum conatus eludunt, fragrantissimorumque odorum variatione ineffabili luxuriant: Fructus tandem prodeunt immensâ iterum non modò figurarum, verum etiam saporum, colorum, & odorum diversitate tum Generis Humani usus inservientes, tum novorum seminum productione, & multiplicatione, quodvis suum genus propagantes. Infinitæ igitur figuræ in seminibus, herbis, fruticibus, arboribus, ramis, foliis, floribus, & fructibus existunt, ut turbinatæ, orbiculares, angulosæ, cylindricæ, umbellatæ, racematæ, spirales, jubatæ, galeatæ, umbilicales, lunulatæ, campanulatæ, crispatæ, aculeatæ, denticulatæ, laciniatæ, monostichæ, distichæ, pentaphyllæ, heptaphyllæ, hecatomphyllæ, & id genus aliarum innumerarum. In his altitudo infirmior, & debilior geniculis & nodis firmatur, ac stabilitur: In illis claviculi sunt, instar manuum, fulcimenta corripientes: In aliis hamuli cernuntur cuilibet rei adhærescentes: In multis pulpæ, cortices, siliquæ, utriculi, folliculi, glumæ, spinæ, ariste, multaque similia inveniuntur, quibus muniri solent. Internarum virium, virtutum & potestatum, quibus excellunt, si jam examen aliquod institueretur, quam mira proportio Geometrica, & quam inaudita harmonia Astronomica in ipsis deprehenderetur? Præcipue si, ut in cælo infinita sydera, sic in hoc Regno Vegetabili innumerabilia astra illa terrestria & inter se conferenda, & ad Septem Principes Qualitates Naturæ, quarum Septem Planetæ præsidet, revocanda essent, adeo ut hæc Saturnina, illa Iovialia, quædam Martialia, nonnulla Solaria, alia Veneræ, plura Mercurialia, & haud pauca Lunaria esse inveniantur.

Varia figura in Vegetabilibus.

Animale Regnum.

Sed hæc multò excellentiora, & mirabiliora

occurrunt in Animali Regno sensu, & sensuali intelligentiâ prædico, & appetitu ac voluntate omnes suas actiones moventes, in quo largissimâ copîa se offerunt Mytheria illa Geometrica & Astronomica ad contemplandam Creatoris nostri Sapientiam ubique semper, ac quotidie mortales instigantia, & Divinæ Gloriæ ac Majestatis augustissimam magnificentiam manifestantia, & æternis laudibus celebrantia. In stuporem rapiente admiratione consideranda se exhibent tam infinita semina specifica, ex solius imaginationis operatione incomprehensibili excitata, & ideis suis propriis informata, ex quibus stupendâ multiplicatione similia iterum corpora in infinitum oriuntur similitudine suas origines referentia & tam internis quàm externis figuris in genere iisdem respondentia, licet cuncta, quatenus individua sunt, individualibus suis, ut ita dicam, figuris & proprietatibus plurimum rursus variant, atque differant, idèque & similia, & dissimilia diverso respectu dici queant. Si ab infimis insectis, & abjectissimis vermibus, minimisque animalculis minimorum suorum organulorum, & machinularum vivarum beneficio se moventibus, & vitam, sive spiritum animale inesse sibi testantibus, per omnia aquatiliū, terrestrium, & volatiliū genera, usque ad vastissimorum illorum animalium, & ingentium belluarum corpora vastissima progressi fuerimus, inficias ire non poterimus, nihil aliud nos obvium habituros, nisi locupletissimum illum Sapientie Divinæ, & Divinorum Mytheriorum thesaurum, qui infinita Divinæ Majestatis Mytheria pandendo nos ad Dei Creatoris nostri timorem cultum, & reverentiam omnibus & singulis momentis stimulet. Quis hic artificiosissimam illam Mechanicam, quæ tam admirandis Geometricis proportionibus cuncta ordinavit, ac tam perfectò, ac harmonico concentu Astronomico disposuit, ingenio suo quantumvis sagacissimo rimabitur? Quis Dedalus aut Architas compagem ejusmodi ex cute, carne, sanguine, nervis & ossibus tam admirabili ordine compactam, tam aptè & concinnè coagmentatam, ac propriâ suâ animâ viventem, volentem, & appetentem animatam, ullâ imitatione, quantumvis solertissima exprimet? Ludant mortales, & industria suâ mirifica excogitent, atque elaborent automata sua, spectatores stupendo suo artificio, mirabili coagmentatione, & subtilissimis machinamentis in admirationem rapientia: an unquam paucos & momentaneos, ne dicam innumerabiles constanterque tam naturales quam spontaneos motus æmulabuntur? Quàm exquisitè cuncta sunt fabricata? quàm concinnè disposita? quam aptè coherentia? quam congruè distincta? quam inconfuse copulata? quam appositè coagmentata? quàm ad motum quemvis facilia & expeditè obsequentia. Quis vel ad unum cor, vel ad unum oculum, vel ad unam manum, vel ad aliam quamcunque hominis partem, ejusque texturam inimitabilem animum studiose attendens non obstupescat, & in faciem suam protratus

stratus non exclamet? quàm bonus, quàm sapiens, quàm admirabilis, quàm inimitabilis es, Omnipotentissime Deus, in omnibus operibus tuis infinitam tuam Bonitatem, Sapientiam, Majestatem, & Gloriam nobis ob oculos ponentibus, & ad laudes tuas indefinenter celebratione deprædicandas nos invitantibus! A minutissimo certe pisciculo æquè ac vastissimâ Balænâ ad Deo debitum cultum & reverentiam perpetuo studio exhibendam instigamur: Ab insectis abjectissimis non minus quàm à vastissimo Elephantæ ad laudes Divinas indefinenter celebrandas vocamur: Non modò ab ipsâ Aquilâ, verum etiam à minutissimo Regulo, quæ minima avis censetur, ad Divinorum operum præconia excitamur. Sed ò nostram malitiam, perveraciam & perversitatem! qui nil nisi terrena sapientes, in voluptatibus, & omnis generis vitiis consensescere maluimus, quam ejusmodi operibus Dei infinitis excitari ad cultum, reverentiam, amorem & laudem ipsius illius, qui nobis à se affectis tot beneficiis, momento citius eadem subtrahere, & debitam pro meritis talibus mercedem tribuere potest.

Animæ.

Irrationabilis.

Tot & tanta autem mytheria cum in Corporis Symmetriâ, & Harmoniâ Geometricâ, ac Astronomicâ se consideranda exhibeant, quot & quanta illa erunt, quæ Anima tam Irrationalis in Brutis, quàm Rationalis in Hominibus, quàm studiosissima contemplatione in se meditari jubet. Quàm ordinatissimâ serie, & quàm pulcherrimâ conspiratione omnes animales facultates, corporaliū instrumentorum moderatrices, ex illa ceu unico quodam puncto, & centro omnes lineæ, & radii, emergunt? Sentiendo enim imaginatur; Imaginationis scintillâ gliscente apprehendit, apprehensione facta appetitum movet, appetitum Commoto pronam & promptam voluntatem incitat, voluntate incitata Corporis instrumenta ad exequendum & agendum impellit, his impulsis operatur, & quæ vult, exequi, & effectui dare solet. O admirandam proportionem, quâ facultates singulæ cum objectis suis ita contemperantur, & commensurantur, ut in relatione mutua agentis, & patientis, aut excipientis & excepti coæquatio exquisitior, & mirabilior esse non valeat, & maxime quidem, prout ex objecti ad facultatem applicatione sensus voluptasque sequuntur! O admirandam vim illam Imaginativam æmulatione suâ haud multum ab ipsâ nostra Rationali Facultate abluentem, idè cœci instinctus, & impetus naturalis, quo Bruta Animalia ferri, & agi credimus, & putamus, nomine insignitam, ut aliquid saltem, præter Animæ nostræ immortalitatem, esset, quod nos ab illis distinguat, & discernat! Quis Apibus scientiam & intelligentiam dedit tam ordinatè & pacifice, tanquam in Republica aliqua pacata, vivendi, mel ex floribus colligendi, sedulo studio semper laborando operam dandi, & favos suos tam scite conformandi figurâ hexahedricâ, quæ figura tam quoad apices, quam quoad latera nil vacui relinquit? Quis Aranearum docuit telam in orbem contexere, in eadem centrum constitue-

re, ex centro constituto radios educere, eos eductos ubique firmare, ac tandem *ἐκκεντρίως*, sive Spiralibus lineis constructum opus formare? Quis formicis monstravit cavernulas suas subterraneas tantâ curâ, & providentiâ discriminare, cellulasque quasi Architectonicâ scientiâ ad varios usus partiri? Quis Hirundinibus ostendit hemicyclicæ trabi nidos affigere, & figuram eam eligere, quâ ratione loci nihil capacius, ratione finis nihil commodius esse potest? Quis Gruibus author fuit, ut volando se in triangulum componant, ejusque cuspidem, adversantes ventos eò commodius penetrandi causâ, præmittant? Quis Thunnis Mediterraneum mare quotannis gregatim peragrantibus eam cognitionem largitus est, ut natando semper cubum forment, figuram ad natandum gregatim pariter commodam, & ad omnem positionis diversitatem idoneam? Quis tot animalibus prognosticam illam futurarum æris mutationum, & tempestatum facultatem concessit, ut haud infrequenter Astrologis & Calendariorum consarcinatoribus serenum cælum, aut pluvias, nives, grandines, tonitrua, fulmina, & alios ejusmodi alterationes æris venturas longè melius & certius præsentiant, & præfagiant? Annon cuncta hæc profecta sunt à Summo illo Mathematico, Geometrà, Astronomo, & Architecto, qui admirabilem illum in Animalibus Spiritum viventem, sentientem, & cuncta hæc miracula operantem fabricatus est?

Hic idem Homini etiam inspiravit Animam illam æternam & immortalem, maximum inter omnes res creatas miraculum & mytherium, cum ipso Homine, partim ex æternitate, partim ex tempore composito, in quo hæc sedem suam habens, speciatim Divinam imaginem & similitudinem refert, ac tota quasi Geometrica, & Astronomica est numeris & astris constans. Etenim ex naturâ suâ ad scientiam comparata est, sicut ante lapsum lucis plenissimâ fuit, & scientiæ splendore fulsit, ad quam amissam jam fertur, non tamen in eam subeuntem, & se ipsi accommodantem, nisi sub forma figuræ Syllogistica ac Demonstrativa, qualem Geometrica duntaxat ratiocinia suppeditant. Si de ipsâ, qualis antè lapsum fuerit, verba hic facienda essent, ingenium profectò sagacissimum ad ejus descriptionem requireretur, cui cum vires nostras impares sciamus, eam qualis post lapsum nunc est paucis describere conabimur, neque hæc in re satis cognitionis habentes, ut accuratè hoc conatu difficillimo defungamur. In Homine recens nato, seu infante est ceu rasa, & vacua tabula cognitionis habentes, ut accuratè hoc conatu difficillimo defungamur. In Homine recens nato, seu infante est ceu rasa, & vacua tabula cognitionis habentes, ut accuratè hoc conatu difficillimo defungamur. In Homine recens nato, seu infante est ceu rasa, & vacua tabula cognitionis habentes, ut accuratè hoc conatu difficillimo defungamur.

Qualis post lapsum.

(x) 2

guber-